

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12
 Naročnina četrletno 15 Din,
 za pol leta 30 Din,
 za vse leto 60 Din.
 Posamezne številke 1.50 Din.
 Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 24. maja 1935.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.
 Poštočerkovni račun
 Ljubljana št. 16.176
 Rokopisov ne vračamo.
 Oglasi po tarifu.
 Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Slovinci časte značajnega moža

Pred 85 leti se je ta mož rodil, prihodnjo sredo bomo slavili njegov jubilej. Štejemo ga po pravici med največje Slovence, ker je bil in je še vedno značajan in zvest naš človek. Kakor da so se ob njegovem rojstvu za Begunjami na Gorenjskem odprle gore in iz svojega osrčja pognale mladiko, ki je iz nje zrasla njegova mogočna postava. Še danes lahko v sivolasem, a neupogljivem možu spoznaš njegov kmečki rod: krepak je in odločen, samozavesten in vladarski, ves spojen s svojo zemljo. Nikdar je ni zatajil, nikdar ni v slutnji, ne v misli in ne v dejanju odpadel od nje; ne — postal je njen ponos in njegova čast je kakor rodne zemlje žlahtni cvet. Trdno kakor kamnita zgradba domačih gora stoji po 85 letih sredi med nami, cel mož, velik in neuklonljiv, skalnato močan slovenski značaj.

Tudi potem, ko je zapustil slovensko rodno grudo, šel v šole, dosegel visoko izobrazbo, videl mnogo tuje zemlje, ki je priznala njegove sposobnosti in mu dala velike časti, se je vračal in leta 1798. končno vrnil v slovensko domovino in ostal domači grudi, sebi, svojemu rodu in narodu zvest. Ves čas je enako živo in neposredno čutil s svojim ljudstvom in neutrudljivo delal zanj. Še danes je kakor kremen in hrast, zato se ga Slovenci ne sramujemo in ga radi ponosno imenujemo — ta mož je

nadškof dr. A. B. Jeglič!

Ni naša naloga, da tu na široko razpravljamo o njegovem življenju; dokaj preprosto je in mora biti vsakemu dovolj znano. Hočemo pa poudariti slavljencu v upravičeno čast, našemu zbeganemu narodu v tolažbo in v opomin sedanjemu rodu nekatere značilne poteze na tem močnem značaju, ki so vredne spomina. Da bo njegova osebnost s tem večjo močjo stopila pred naše oči.

Izvolil si je duhovski poklic, dosegel najvišjo mero sodobne bogoslovne izobrazbe in zasedel skoraj najvišje mesto, ki je Slovincu v tem stanu odprto: postal je slovenski knez in škof. Dve stvari pri tem močno opazimo v njegovem značaju. Naj-

prej, da svoje visoke izobrazbe ni hranil kot mrtev zaklad le zase, marveč jo je v ljudski obliki in izrazu izkoristil za vzgojo in kulturo svojega naroda. Vse, kar si je pridobil od duševnih zakladov, je vračal svojemu ljudstvu, kakor da je pridobil vse samo zanj. Drugo pa je to, da je svoje visoko mesto prav tako pojmoval kot mož iz ljudstva in za ljudstvo, kakor da ga je narod sam postavil na to mesto, se je čutil pred njim odgovornega. Tako je mogel graditi zanj zgodovino svoje dobe. V njegovi osebnosti čutiš v popolnem soglasju dostojanstvo slovenskega kmečkega moža, dostojanstvo resnega in odgovornega misleca in kulturnega delavca in dostojanstvo cerkvenega kneza. Ko je postal knez in škof, je ostal ves preprost in domač, naš, kakor je naša gorenjska slovenska zemlja, ki ga je rodila. Z nepopustljivim idealizmom si je prepustil nalogam svojega poklica, postavil tam celega moža in vendar imamo veselo zavest, da bi ta mož ostal naš tudi na vsaki življenjski poti. V čast mu je, da moremo priznati, da je še danes resnica, kar je izjavil ob povratku iz Bosne, da zasede ljubljansko škofijsko stolico: Tukaj sem — ves vaš!

Ob praznovanju obletnic in podobnih slavnosti je prav, če se vprašujemo, koliko zasluge gre slavljencu, ki ga častimo. Saj se preradi oziramo na nebitvene stvari in dogodke, da jih slavimo. Pri dr. A. B. Jegliču ne čutimo nobene zadrege: naše narodno priznanje in našo hvaležnost si je pošteno

zaslužil s svojim delom.

Ob njegovem jubileju se zavedamo, da genialnosti ni šteti med zasluge, da je le dar. Delavnost pa ni nikdar podarjena, z njo je bistveno zvezana zasluga. In nadškof dr. Jeglič je bil vse življenje mož dela, trdega, vztrajnega, odločno usmerjenega, globoko in široko zastavljenega dela — za svoj narod. Le njegovo jedrovito zdravje mu je omogočilo, njegova jeklena volja pa izvedla tako življenjsko delo. Opravljal ga je skoraj brez slehernega počitka. In vir njegovih delovnih sil? Cilj

g. Marolt proti svoji navadi dodal še enkrat našo, čisto našo »Tam za laškim gričem«, ko je priklopelo navdušenje prestolniških Slovencev do vrhunca, nam daje poročstvo, da bo ta duhovna skupnost ostala in se čimdalje bolj krepila in utrjevala.

Edina motnja tega kulturnega dogodka — to moramo zabeležiti, ne da bi se bali, da bi napravila najmanjšo škodo — je, da so prinesli naši slovenski akademiki s sabo v Belgrad »toplo« priporočilo, katerega sicer niso naročili, niti ga — potrebovali. Za nas prestolniške Slovence taka priporočila in od takih strani niso potrebna in pribijemo tudi ne škodljiva za sam akademski pevski zbor. Ta priporočila so dosegla samo eno, da smo se znašli nenadoma pred dvignjeno zaveso in da je položaj sedaj popolnoma jasen in čist za obe strani. Akademski pevski zbor pa je, četudi brez vsakih ambicij v tej smeri, prejel od vseh Slovencev popolno legitimacijo, da zastopa slovensko narodno pesem kot izraz slovenske narodne duše, pred vsemi in vsakomur i doma i v tujini, četudi te ne bi bilo vseč vsem tistim, ki so nas doslej predstavljali svetu popolnoma na drug način... Da imamo popolnoma prav, dokazuje »strokovna« umetniška kritika, ki je bila objavljena v »Politiki« dne 17. t. m. od g. dr. Milojevića in v »Pravdi« istega dne od g. Čolića. Oba priznavata zboru izrazito »profinjenost«, izurjenost in zvočnost. Oba priznavata zboru skladnost, skratka dovršenost, o kateri se mora govoriti s spoštovanjem. Oba pa govorita pristransko, nekritično, nestrokovno; da, oba govorita naravnost poniževalno o naši narodni slovenski melodiji, ki da je pretežno sentimentalno obdelana, primitivna z izvestnimi »onomatopoičnimi« efekti, ki so morda dragi široki masi, vendar pa ne značilni za naš jugoslovanski duh! Oba »kritika« obljubljata na-

negovih prizadevanj? Delal je iz vere in ljubezni, skrbel je za srečo svojega ljudstva, on, — genialno delaven ljudski mož.

Pri delu je zadel pogosto na velikanske težave. Takrat se je njegov značaj zaskril v sijaju neustrašenega junaštva.

Mogli bi reči, da je prva veličina na značaju bivšega ljubljanskega škofa v premagovanju ovir, ki so zastavljale uspeh njegovemu delu za narod. Vsak slovenski otrok mora poznati in noben Slovenec ne sme pozabiti njegovih narodnih zaslug. Ali vse te so bile pridobljene z naporom in velikim junaštvom! Tega mu danes ne smemo pozabiti. Ko je gradil prvo slovensko gimnazijo v Št. Vidu, je moral premagati vprav strašna nasprotovanja. On je spoznal potrebo zanj, hotel jo je doseči, žrtvoval se je in boril, neprestano delal in — zmagal. Ko so drugi mislili, da se je pri tem gospodarsko uničil, pa je moral imeti slovenske učne knjige, jih je dal natiskati, jih založil in odrazil tudi to oviro. Pozneje je potreboval še slovarje, ni se ustrašil in dal zanje nove velikanske vsote. Njegove volje ni ustavila zapreka, ki bi druge davno oplašila.

Najvišje pa je vzplamtela njegova slovensko bojevitost klena značajnost

ob podpisu majske izjave!

Dan po obletnici njegovega rojstva bo preteklo 18 let, odkar so naši poslanci v dunajskem državnem zboru izrekli odločno besedo o naši politični usodi. Takrat smo Slovenci dosegli svojo moško politično zrelost. Dr. A. B. Jeglič se je pokazal zopet, da je mož iz ljudstva in prvi voditelj in borec za narod. Prvi je podpisal majske izjave kot samoodločbo slovenskega naroda, iz politične izjave je s tem nastala manifestacija narodne volje. Ko je on podpisal in svoj podpis brez strahu branil pred nemškimi mogočniki, je zaščitil s svojo silno postavbo ves narod. Z vso odločnostjo in neustrašenostjo je tvegval svoje škofovsko mesto, ni klonil pred grožnjami, ampak odšel v sredo sovražnega tabora na Dunaj in potem v Pariz. Predstavljal je takrat posebjeno narodno voljo, njegovo voljo do življenja in do svobode, boril se je

šemu zboru (ga s tem podkupujeta?) velike bodoče uspehe, kadar se bo zrno praslovenske meliodioznosti razvilo v smeri amalgamizacije naših domačih in plemenskih sil, v čisti stil našega bodočega nacionalizma, ki zahteva in ki se mora izoblikovati!

Ne vemo, kako si »to Moritz prav za prav predstavlja«. Taka »kritika« res ne more izzvati resnega razgovora, niti ne pomilovanja (če pomislimo na umetniško višino Stankovića in Obilića) in bi nas pustila popolnoma hladne ob strani, zlasti še, ako vemo, kako pičlo in neupoštevano vredno je odzivanje prestolničarjev na koncerte Slovencev in ostale njihove prireditve in da koncertne dvorane slovenskih koncertov napolnjujejo 90% Slovenci, ako bi si dva vplivna kritika belgrajske prestolnice ne dovolila take razžalitve, ne našega zbora, ampak naše narodne pesmi, ki je izraz naše narodne duše! S tem sta priznala na negativen način sicer —, da slovenske narodne duše sploh ne poznata, da ne poznata niti srbske niti hrvaške narodne duše, ko govorita o potrebi amalgamizacije meliodioznosti naših narodnih pesmi in sploh o možnosti take amalgamizacije. Meliodioznost narodnih pesmi nima svojega izvora v dekretiranih »željah«, pač pa v duši ljudstva, ki je proizvod kulturnih, zgodovinskih, zemljepisnih, verskih, moralnih, socialnih in drugih pogojev, ki se pa ne dajo z neskromnim obljubljanjem »velike bodočnosti« — izenačiti.

Žal nam je, da smo morali zapisati te besede na naslov dveh sicer odličnih belgrajskih glasbenih kritikov, ki sta pa to pot nesrečno prekoračila meje svoje pristojnosti in tudi — znanja!

Ljubljanskim akademikom-pevcem, slovenskim umetnikom, pa naj veljajo zanje edino pomembne besede: »Po tej poti naprej! Naši smo slovensko

Slovenska narodna pesem v Belgradu in kritika belgrajskih amalgamizatorjev

Preteklo sredo lahko zabeležimo belgrajski Slovinci kot velik kulturni praznik. Ljubljanski akademski pevski zbor je vzbudil v dnu naših duš spečo slovensko narodno zavest, s svojimi narodnimi pesmimi, katere je izvajal z umetniško dovršenostjo. Velika Kolarićeva dvorana je odmevala navdušenja hvaležnih poslušalcev, saj se je posrečilo slovenskim akademikom kot do sedaj še nikomur, niti našim pol... niti književnikom ali drugim javnim delavcem in umetnikom, da stopijo tako blizu naši slovenski samobitni duši s čistostjo našega duhovnega lika, brez tuje germanške, romanske, turške ali bizantinske primesi! Temu se tudi ni treba čuditi. Med petjem tisočerihih ptic bo Slovenec takoj spoznal svojo pesem, tisto pesem, ki je njegova, ki je pesem njegove grude, — njegove duše. Devetdeset odstotkov poslušalcev v dvorani se je razgibal, ogrelo in navdušilo, odzvalo glasu našega rodu, glasu naše duše in naše grude. Da, to je bil dogodek, ki je vreden, da ga zabeleži naša kulturna kronika! Ta javnost, ki je bila ta večer zbrana v Kolarčevi dvorani, ni bila tista belgrajska javnost, ki je bila navzoča na koncertih mariborskih harmonikarjev, marveč je bila to javnost, slovenska prestolniška javnost iz vseh slojev: poleg delavcev in par stotin slovenskih služkinj, uradniki, učitelji, profesorji, zdravniki, sodniki, odvetniki, duhovniki, vseučiliški profesorji, častniki-Slovinci, vojaki itd. itd. Vsi ti so bili ta večer ena sama duhovna skupnost, ki je bohotno govorila vsem in vsakemu o naši pristni slovenski visoki kulturi. In, konec, ko je

kot junak za pravično stvar in — zmagal. Zmagal je zato, ker tak ljudski mož zmagati mora! Bil je naš prvi junak in naš zastavonoša. Vedno je čutil eno z zadnjim slovenskim človekom, bil je in je še iskren ljudski mož in tako je zmagoval s svojim narodom in narod z njim.

Absolventi šentviške gimnazije, združeni v društvu »Jeglič«, tisti, ki morajo najbolje razumeti osebnost, njene cilje in vrednost ustanovitelja prve slovenske srednje šole, so dali pobudo, da bi Slovenci slovesno praznovali 85letnico rojstva

naš kofa dr. Antona B. Jegliča. Prav je, da se vsi Slovenci zopet kedaj složno odzovemo njegovemu pozivu. Tudi če bi to vabilo izostalo, bi mi vedeli za svojo narodno dolžnost. Potrebno je v današnjih časih, da z vsem spoštovanjem slavimo dr. Jegliča kot velikega moža svojega poklica, zaslužnega in neumornega delavca za našo narodno kulturo, zlasti pa kot možat in zvest, samonikel in junaško borbeni slovenski značaj. Čast takemu možu!

Kdo med nami je še tak? Vendar — slednji skušaj biti mu — enak!

Enotna pravna terminologija?

V dnevnikih je bilo pretekli teden priobčeno, da je občni zbor ljubljanske skupine »Društva sodnikov kralj. Jugoslavije« v nedeljo 12. V. t. l. sklenil, da naj društveni odbor sestavi in predloži odločujočim krogom spomenico, v kateri naj bo med drugim tudi zahteva, da se sproži »akcija za osnovanje enotne jugoslovanske pravne terminologije«.

Ne moremo si predstavljati, kakšna naj bi bila enotna jugoslovanska pravna terminologija, oziroma besedoslovje. Vsi slovenski jezikoslovci poznajo slovenski in srbskohrvaški jezik, tedaj vsaj dva različna jezika, ki imata vsak svojo književnost, oziroma različno slovnostno zgodovinarji tudi med hrvaško in srbsko književnostjo. Imamo slovensko-srbskohrvaško in srbskohrvaško-slovenske besednjake, prav tako kot češko-slovenske in slovensko-češke. Slovenski jezik je prvina, ki ga ni mogoče zenačiti s kakim drugim, mogoče ga je le izpopolnjevati in izobraževati v njegovem prvotnem duhu in na danih podstavah ali ga pa izbrisati in uničiti. Vsako strokovno besedoslovje je le veja velikega jezikovnega zaklada naroda in ne sme plavati v zraku, ampak mora rasti iz živega debela narodovega besedišča. Tudi strokovne izraze more razumeti vsak rojak, če je strokovno besedoslovje dobro, predvsem pa mora biti pravno neizrazoslovje jasno in razumljivo kar mogoče tudi preprostemu človeku, biti pa mora tudi tako plastično in trdno, da je tudi besedna razlaga zakonov jasna in neomajljiva. Vsak jezik more imeti samo eno terminologijo, več jezikov ne more imeti skupnega strokovnega besedoslovja. Slovenska pravna terminologija je izvršena stvar. Z velikim trudom so jo ustvarjali od l. 1848 naprej in jo je izdal prvič v posebni knjigi l. 1904. dr. Janko Babnik s pomočjo Ivana Vencajza, dr. Danila Majarona in Frana Milčinskega, 40 slovenskih pravnikov — pravi dr. Babnik v predgovoru svoje knjige — je izpisovalo državni in kranjski deželni zakonik ter pošiljalo listke odboru društva »Pravnik«. To Babnikovo delo je treba sicer današnji dan dopolniti, ker so nastale tudi nove pravne oblike, to pa v duhu slovenskega jezika, in ga na novo izdati. To edino je potrebno! Glede enotne jugoslovanske pravne terminologije je pa vsakomur, kdor se je tudi le malo zanimal za jezikoslovje, znano, da so že pred več kot 80. leti poskušali iz romantičnega navdušenja ustvariti enotno slovansko pravno terminologijo in da je v ta namen sklicalo pravosodno ministrstvo julija 1849. leta posebno komisijo na Dunaju. Stvar je

seveda padla takoj v vodo. Poskušali so na to napraviti pravno terminologijo za južne slovanske jezike, pa se je stvar tudi takoj razbila zaradi stališča, ki so ga zavzemali Srbi. Na to so delali trije odseki slovenski, hrvaški in srbski vsak zase in napravili slovensko, hrvaško in srbsko pravno terminologijo. Vse to pripoveduje dr. Babnik sam v predgovoru svoje »Pravne terminologije«.

Miklošič sam, ki je eden izmed največjih slovanskih jezikoslovcev in je bil pravnik, je energično zavrnil l. 1858 tiste Slovence, ki se nedvedni lovijo po prazgodovini ter skušajo ustvariti enoten slovanski jezik, ne poznajo pa niti elementov jezikovne filozofije.

Za enotno jugoslovansko pravno terminologijo bi bilo treba ustvariti najprej enoten jugoslovanski jezik. Kako bi pa bilo mogoče napraviti tak čudež vsaj nam ne gre v glavo. Tudi posameznih pravnih terminov ni mogoče predruščiti, če naj ne nasta-

ne zmešnjava v praksi. Novih besed, ki niso ne srbske, ne hrvaške ne slovenske ni mogoče delati, ker jih ne bo nihče razumel. Če pa prevzamejo Slovenci srbskohrvaške ali Srbi in Hrvti slovenske besede, potem ostane pač srbskohrvaška ali slovenska pravna terminologija in nič drugega. Ali naj začnemo Slovenci rabiti za »pogodbo« srbskohrvaško besedo »ugovor«; če bosta dva pogodbenika le »ugovarjala«, ne bosta nikoli sklenila dogovora. Dve stranki imata pri nas pravdo, obe pa ne moreta imeti prav, ker se pač pravdata, »pravda«, t. j. pravica, je pa na Srbskem in Hrvaškem samo ena. Lastnika Srbi ne bodo nikoli imenovali lastnika, ampak »sopstvenika«, na Hrvaškem je pa »last« lehkost, »lasno« pa tisto, kar je prijetno. Tudi v Sloveniji je last včasih prijetna, današnji dan pa že skoraj tisto kot prazen žep. Že »Služb. list« (pravilno: »Uradni list«), ki bi imel zakone prevajati v pravilni slovenski jezik, je vpeljal za okraj besedo srez itd. itd. Če bi primerjali posamezne slovenske, hrvaške in srbske pravne termine po vrsti, bi se čudili tudi tisti, ki mislijo, da bi se dali vsaj nekateri pravni termini zenačiti.

Bolj kot poskusi za enotno južnoslovansko pravno terminologijo, ki so se izkazali že pred 86 leti za nemogoče, bi bilo potrebno da začno zakoni izhajati v avtentičnem slovenskem besedilu in da bi izhajali tudi »Vestnik ministrstva za pravosodje«, če ga bodo začeli izdajati, kot to zahteva ljublj. sekcija »Društva sodnikov kralj. Jugoslavije«, v slovenskem jeziku, prav tako pa tudi zahtevamo glasilo sodnikov, o katerem je bil tudi govor na občnem zboru ljublj. sekcije »Društva sodnikov kralj. Jugoslavije« v Mariboru 2. V. t. l.

„Slovenska fronta“

Naj takoj za uvod povemo, da je sestavil pod tem naslovom priobčil »Glas naroda« dne 21. t. m. Ni toliko zanimivo, kolikor mikavno, če beremo v njem:

»Zadnje čase smo bili kar presenečeni, ko smo v nekaterih listih — pa ne morda v »Slovencu« ali pa v »Sloveniji« — brali, kako nujno je potrebno, da se Slovenci združimo v neko skupnost, politično namreč, in tako ustvarimo tako rekoč nekakšno slovensko fronto. To mnenje je bilo zapisano v listih, ki se do nedavnega niso kar nič navduševali za slovenstvo, za slovenski jezik in za dane kulturne posebnosti Sloencev. Celo »Jutro«, glasilo bivšega ministra dr. Kramerja in generalnega sekretarja JNS, je zabrenkalo na to struno.«

Koliko je bilo iznenadenje pri »Glasu naroda«, ne moremo presoditi, ker nam ni znano, če in koliko so zasledovali in opazovali dejanje in nehanje jutranjih ljudi. Tisti, ki so jih spoznali поблиže v teku njihovih najrazličnejših političnih preobrazb, niso bili še malo iznenadeni, ko je »Jutro« odkrilo svojo slovensko dušo. To se je doslej zgodilo še vselej, kadar so bili njegovi zapovedniki odrinjeni od belgrajskih »položajev«, dogajalo z doslednostjo, ki mu je vsaj v tem pogledu ni nikoli manjkalo. Saj se je svoje dni marsikdo čudil jutranji preobrazbeni sposobnosti, ki

je ni prav nič motilo na primer, da ji še ni zamrl posmeh nad Radičem v zaporu, ko ji je že raztegoval usta krik navdušenja istemu Radiču, ki da vodi edino pravilno politiko. In prvi in drugi Radič sta bila ne samo telesno, ampak tudi umsko in npravno ena in ista oseba. Neogibno in logično torej tista jutranja načela proti Radiču in tista za Radiča niso mogla biti ista, premočrtna, nepopustljiva, ampak enkrat tako, drugič pa spet takoo!

Kakor rečeno, s slovensko fronto pri »Jutru« niso nikoli mislili prav za res, tako da bi se ne dali pogovoriti, in prav gotovo tudi sedaj ne mislijo. Če bi se nam zdelo, bi lahko ponatiskovali »Jutrove« sestavke, kako so hvalili izjave sedanjih ministrov zoper »plemenske fronte«, dokler so pač jutranji generali še upali, da najdejo milosti v vladinih očeh. Skrb za slovenstvo se jim je šele usedla v srce, ko so bili postavljeni pred vrata.

Pred slovensko fronto, ki bi bilo »Jutro« v njej, torej le nikar strahu!

Zato pa ne rečemo, da bi ne bil ta najnovejši poskus politične preobrazbe pri »Jutru« važen v drugem pogledu. Kajti če kaj, moramo priznati temu listu in ljudem, ki so okoli njega, dobre poslovne instinkte. In kdor prebira »Jutro« le površno, vidi, kako so skoraj izginile iz njegovih predelov vrednote, ki jih je še nedavno razglašalo za najgloblje spoznanje. Zato išče sedaj novih, ki naj bi našle več odmeva. Videli boste, še jugoslovenstvo bo začelo zametavati, če pojde tako naprej.

Pa ne samo pri »Jutru«, tudi drugod se vrši ta preobrazba. Namreč pri nacionalističnem »Pohodu«, glasilo Narodne odbrane.

Po volitvah je izšel »Pohod« z zamudo in z debelim klicajem v spodnjem desnem kotu. Če kdo, mi ta klicaj razumemo. Toda to že ni toliko važno. Bolj zanimiv je očitni preobrat v »Pohodovem« pisanju.

Kajti takoj v prvi povolitveni številki je priobčil »Pohod« na uvodnem mestu in v poudarjenem tisku nekaj navedkov iz Millove knjige »O svobodi«.

Nam se sicer zdi, da ni zlepa kdo tako malo primeren za navajanje v nacionalističnem listu, kakor individualistični John Stuart Mill, ki je bil zoper utesnjevanje svobode se strani kogarkoli, torej tako države kakor »nacije«. Sodobni nacionalizem s svojo totalnostjo je največji nasprotnik svobode v Millovem zmislu. O tem bi se bil lahko prepričal tudi »Pohod« sam, če bi bil Millove navedbe s premislekom bral.

Toda morebiti »Pohod« še stori tako. Tedaj utegne postati razmišljanje o Millovih globokomnih besedah samo njemu in njegovim v korist. V korist tudi spoznanju in resnici. Če tudi v korist jugoslovenskemu nacionalizmu, je seveda drugo vprašanje.

Ali v nečem drugem je še vse bolj očiten preobrat pri »Pohodu«. V dveh zaporednih povolitvenih številkah je namreč priobčil sestavka pod enakim naslovom »Kaj sedaj?« Že naslov naznanja domnevo, da stoji na križpotju, ki bi ga po sicer razglašenem nacionalističnem jugoslovenskem huku ne smelo biti.

dušo in nihče nam je ne bo več otel! Če greste v Westfalijo med tamošnje naše rojake, jih boste samo s to pesmijo in s to melodioznostjo ogreli in navdušili in ne morda z iskanjem kake »amalgamizirane« melodije. Samo v tej pesmi in tej melodizaciji bodo povsod Slovenci takoj spoznali pravadni klic svojega rodu in tuji v tej pesmi in melodizaciji bisere naše pravadnine in naše sodobne — kulture! Hvala Vam!!!

Slovenska moderna glasba v inostranstvu

Da se moderna glasba čedalje bolj uveljavlja, o tem ni več dvoma. Tudi gledanje te smeri se vedno bolj odmika subjektivizmu in prehajamo do objektivnega motrenja: ta glasba ne zametava starih vrednot, temveč jih sprejema in pomnožuje ter izpopolnjuje. Zato ni čuda, da prihaja v ostro, ki pomenijo izoblikovanje smeri. In še manj bi se čudili dejstvu, da je moderna glasba svojo smer uveljavila in jo jasno začrtala. Tudi Slovenci smo po njej v inostranstvu zastopani tako, kot po nobeni drugi panogi umetnosti in njen glavni predstavnik Slavko Osterc žanje velike uspehe. Zadnje glasbeno sezono je bila izvajana cela vrsta njegov skladb: Sonata za violo in klavir (Češke Budjevice, Bratislava, Praga); štiri belokrajinske (Praga; pela Morfova); Obed pri medvedu (izvajal Zdenak Otava) in Juri in belouška (Praga); Tocatta za klavir in Arabeske (Praga; izvajal dr. Reiner, priznani — tudi četrtonski — pianist); Procesija (Rim; izvajala Golob-Bernotova); Klasična ouvertura (Kopenhagen); Očenaš (izvajala 11krat ljubljanska Glasbena Matica na svoji bolgarski turneji); Ko sem jaz služil (izvaja pravkar Učiteljski pevski zbor na turneji v Bolgariji); Grad-

nikove pesmi s kvartetom (Zagreb); passacaglia in koral (Belgrad). Premijere so bile v Belgradu, Pragi (Arabeske) in v Rimu. — Poleg tega bodo v prihodnji sezoni (že določeno!) izvajane njegove sledeče skladbe: klavirski koncert s pihalnim orkestrom (Karlovy Vary na mednarodn. glasbenem festivalu 2. sept., dirigiral bo Mahzer, igrala nam že znana Magda Rusyjevaja); varšavski radio bo pod dirigentom Titelbergom izvajal Suito za orkester in Passacaglio in koral za orkester; svetovnoznan saksofonski virtuoz Sigurd Rascher bo izvajal Sonato za saksofon in klavir na svoji evropski turneji. Manzer bo na sezonskih koncertih v Karlovih Varih izvajal Ouveruro in Religioso za godalni orkester; na Dunaju bo društvo »Konzerte neuer Musik (vodja dr. Pisk, znani glasbeni kritik) izvajalo Gradnikove pesmi in Procesijo; v Gradcu bodo izvajali sonato za violo ali pihalni kvintet ali oboje; v Buenos Airesu bo izmenjalni koncert jugoslovanske moderne glasbe (spored bosta sestavila Osterc in dr. Švara. Če bodo »Slavčki« sodelovali na mednarodnem glasbeno-pedagoškem zboru v Pragi, bodo izvajali tudi znani Osterčev »kvartet«.

Sam Osterc je imel toliko izvedb, in že vnaprej so določene — vse v inostranstvu. Že London se zanima za njegovo Ouveruro«, ki jo je izdala dunajska Universal Edition. Vse kaže, da se Slovenci v mednarodnem glasbenem svetu — tam, kjer nas dozdaj skoraj niso poznali —, kakor sploh v svetu, vedno jače uveljavljamo. Kritike Osterčevih skladb od strani priznanih kritikov so najugodnejše. Dejstva in zopet dejstva! Vse ostalo moramo razumeti in komentar ni potreben. Sposobnost in autohtonost je Osterca že danes privedla v krog mednarodnih skladateljev — prvega sodobnega Slovenca.

29. maja: Ob 6.45 uri odhod jubilaranta iz Ljubljane na Brezje. Po vseh vaseh, kjer se bo vozil, ravno tako, kakor na poti v Ljubljano. Ob 7. uri prvi sprejem v Št. Vidu nad Ljubljano in pozdrav profesorskega zbora in dijakov Zavoda sv. Stanislava in občinstva. Drugi sprejem ob pol 8. uri v Kranju, tretji ob pol 9. uri na Brezjah. V romarski cerkvi maša jubilaranta. — Po Ave Mariji zvečer po vseh cerkvah ljubljanske škofije slovesno zvonjenje.

30. maja: Po vseh župnih in kuratnih cerkvah ljubljanske škofije slovesna služba božja z zahvalno pesmijo.

Taki mladini čast

Leta 1829. je francoski minister g. Martignac obiskal kraljevo biblioteko v Parizu. Ogledal si jo je natančno od kleti do podstrešja in se prepričal, da je bibliotekarjevo pritoževanje o pomanjkanju prostora osnovano. Na vprašanje, kako bi se temu nedostatku naglo, če tudi vsaj deloma, pomaglo, je g. van Praët, učeni bibliotekar, odgovoril: »Ako bi kraljeva milost določila, da se zida nova dvorana za 7—8000 knjig tistih del, ki jih učeča se mladina skoraj vsak dan zahteva.«

Tako je bilo v Parizu pred 100 leti. Ljubljanska univerza, dete 20. stoletja, pa po 15 letih svojega obstoja še ni videla *belgrajpskega* se zdrznil ob dejstvu, da je univerza še vedno brez centralne knjižnice, in bi

**Razširjajte naš tednik
in
spominjajte se tiskovnega
sklada!**

NAŠIM NAROČNIKOM!

Tej številki smo priložili pošne položnice. Poslužite se jih vsi, ki ste z naročnino v zaostanku! Prihranite nam osebne opomine! Komur je za list in za stvar, ki jo zastopa, naj se spomni svoje dolžnosti. Zgolj od simpatij naših somišljenikov list ne more živeti. Od vseh zavednih Slovencev pričakujemo, da ga dejansko podprejo.

Uprava.

videl, da je učeči se mladini v čitalnici drž. študijske knjižnice na razpolago le bornih 21 sedežev. Spričo tega se mora slovenska javnost čutiti srečno, da se je univerzitetna mladina spustila na delo, da si pridobi sama, kar ji gre.

Naš jezikovni napredek

Pod tem naslovom priobčujejo »Novine Slovenske Krajine« v letošnji 9. številki pravljico, ki je vzoredno pisana v stari in novi prekmurščini ter v književni slovenščini. Ta vzoredba je zelo poučna za vsakega Slovenca, saj nam vprav nazorno kaže razvoj prekmurskega narečja in njegovo približevanje našemu književnemu jeziku. Za primer navajamo prvi odstavek te pravljice:

Stara prekmurščina.

Ednook je živejla edna deklica, dobra in mila, pa jako siromaška. Ži davno sta njuj mrla oča pa mati ino tak je zdaj nej mejla na svejti človeka, šteri bi jo lübo. Samo edna drogna ftica, šteru je nigda najšla v snejgi ino njuj rišijla življenje, jo je mejla rada. Vsakšji den je odletejla pred okence njene izice pa njuj spejvala najslatkejše pesmi, ka jij je znala. Deklica je sigdar pribežala k okni, se veselo nasmijala ino vrgla drubtinice.

Nova prekmurščina.

Živela je deklica, dobra i mila, pa jako siromaška. Že davno sta njoj vmrla oča i mati pa je tak zdaj ne mela na svetl človeka, ki bi jo lübo. Samo drobna ftica, štero je negda najšla v snegi i njoj rešila življenje, jo je mela rada. Vsaki den je poletela pred okence njene kamrice i njoj žvrgolela najslajše pesmi, ka jih je znala. Deklica je vsikdar pribežala k okni, se veselo nasmejala i njoj sipala drobtinice.

Književna slovenščina.

Živela je deklica, dobra in mila, pa zelo siromašna. Že davno sta ji umrla oče in mati in sedaj ni imela na svetu človeka, ki bi jo bil ljubil. Samo drobna ptica, katero je nekoč našla v snegu in ji rešila življenje, jo je imela rada. Vsak dan je poletela pred okence njene kamrice in ji žvrgolela najslajše pesmi, ki jih je znala. In deklica je vselej pritekla k oknu, se veselo nasmejala in ji našla drobtinice.

»Novine« vprašujejo nato svoje bralce, katera književna »obleka« se jim najbolj dopade in odgovarjajo same v »novi prekmurščini«, v kateri so pisane:

Prvi nam odgovarjajo starejši, ki so nikdar ne hodili v slovensko šolo. Oni pravijo: »Tou ka je na prvem mestu, tou je naša prava domača reč. Tak su gučali naši očevje, tak gučimo mi. Ka je na srejši, tov tudi zato razmimo, liki ka je na

tretjem mestu, tou je preveč »kranjsko«. Zato je prvo li najlepše. Pri tom ostanemo do smrti.«

Drügi, ki so hodili v slovensko šolo, znajo pa se doma čisto lepo pogučavati v pravoj prekmurščini, odgovarjajo: »Vse dobro razmimo, prvo, drügo i tretje. Zato radi čtmo vse. Da pa pove-mo pravo istino, se nam sredina najbolj dopadne. Pri prvom i tretjem moramo tü pa tam malo bole misliti, nego srednje nam ide kak bi puter mazao na lepi rženi krüh.«

Pitajmo ešče naše šolare, štero od teh treh se jim najbolje dopadne. Oni pravijo: »Prvo je tak čüdno, skoro smešno. Drügo je že precu lepo, nego tretje, to je krasno. Ni para čistemu slovenskemu jeziku.«

Vsak Slovenec naj bere tednik »Slovenija«

MALI ZAPISKI

Prepovedana knjiga.

Ministrstvo za notranje stvari je prepovedalo uvažati in širiti v naši državi knjigo »Deutsch-ungarischer Familienkalender 1935«, ki je izšla v Ameriki v Chikagu.

Jegličeva petinosemdesetletnica.

Dne 29. maja praznuje nadškof Jeglič svoj 85. rojstni dan. Ko pridružujemo svoje častitke tudi mi ob tem za slovenstvo v mnogem oziru pomembnem dogodku, ne moremo prikriti svoje nezadovoljnosti glede načina, kako hoče javnost praznovati ta jubilej. Ako bi se ta dogodek vršil samo zasebno, potem se v to ne vmešavamo. Javno pa bi moral biti manifestacija slovenske misli in moške pokončnosti, ker le tak zasluži našo pozornost, ki bi je ne smela kaliti. Današnji čas zametuje gnilo kompromisarstvo, ki hoče zabrisati značilnost, da se pokaže vsakdanost. A—a.

Ločitev — pa ne duhov.

»Pohod« pripoveduje:

»Nekaj oseb je v zadnjih »razburljivih« dneih odpovedalo »Pohod«, med njimi tudi g. dr. Riko Fux.«

Poljaki in Nemci.

O tem predmetu razmišlja »Manchester Guardian«, znani ugledni angleški dnevnik, spričo smrti Pilsudskega:

Pilsudski je sovražil Nemčijo in Rusijo, toda bolj Rusijo. Njegova smrt utegne omiliti naraščajočo poljsko-rusko napetost, čeprav lahko po drugi strani obnovi nemško-poljsko napetost. Potem bi se pokazala nemška nevarnost kot stvarnejša in neposrednejša. Na Poljskem ni sovrastva zoper Rusijo — v tem pogledu ni bil Pilsudski tipičen Poljak — toda sovrastvo ali vsaj skrb pred Nemčijo je tam splešna. Poljska stoji pred najodločilnejšo dobo svoje zgodovine po vojni.«

»Slovenija« se zavzema za pravo, čisto demokracijo v javnem življenju, za to, da se v praksi uveljavijo načela, ki se v teoriji proglašajo kot vodilna. Odločno borbo hoče voditi proti vsakemu slepomišenju v načelnih vprašanjih in proti dvoživkarstvu v narodnem življenju.

n-g.

Osebnost in ideologija Aleksandra Stambolijskega

(Nadaljevanje.)

3.) »Zemljedelska zveza« je za enakomerno porazdelitev kulturnih in tvarnih dobrin: bolgarska vas je tista, ki nosi največja državna bremena, vendar pa, ako primerjamo njen del, ki ga dobiva od države, z delom, ki ga prejema mesto, vidimo, da so to samo drobtine, ki jih prejema vas. Poglejte samo državne proračune za kmetijstvo in proračune za trgovino, industrijo,

Poglejte samo proračun državnih penzij, med katerimi predstavljajo »idealni borci za otačbino« največje finančno breme države, pa boste videli, v kakšnem »pravičnem« razmerju se nahajajo ti proračuni s proračuni za kmetijstvo. Kdo je sestavljal te proračune? Te proračune so sestavljali tisti visoki domoljubi, ki se kar cede od ljubezni do — kmeta! Tisti državniki, ki nprestano govore o kmečkem značaju naše dežele, tisti državniki, ki s temi proračuni verodostojno postavljajo sami sebe na laž in svojo »ljubezen« do naroda, tisti so sestavljali te proračune! Kje je še kak priseben siromašen državljan, ki bo te ljudi imel za poštenjake, katerim se sme zaupati vodstvo države in naroda. O, še se dobe! Samo pogledite jih! Med vaškimi oderuhi in pijavkami, med največjimi narodnimi zločinci, apotekarji, advokati, štacunarji, gostilničarji, rentniki, med t. zv. »naprednimi« kmeti, katerih očetje so nagrabili nepošteno premoženje s sumljivimi spekulacijami in katerih sinovi bodo prav tako naduti kot njihov očetje. Ti »napredni« kmetje, podporniki meščanskih strank, so eno največjih zel našega kmetijstva. Značilno

za te ljudi je to, da niso v večini primerov prav nič napredni, da ne spadajo niti med polizobražence in da so največkrat celo duševno zaostali. Njihovi otroci se prav težko rinejo skozi šole, navadno pa jih le spravijo, z velikanskim trudom, da izvrše nekaj razredov gimnazije in da se vrnejo v očetovo hišo kot prosvetljeni, »da morejo podaljšati vrsto vaške frakarske elite, ali pa se posvete štacunarstvu«, »padarstvu«, »apotekarstvu« in sličnim židovskim poklicem. In vsi ti ljudje predstavljajo stebre meščanskih strank na deželi, da morejo te stranke ropati delavno in narodno zavedno preprosto ljudstvo.

Šole, ulice, bolnice, gledališča, brzojavne in glasovodne postaje, kreditne ustanove po vaseh, poštna služba itd., vse to ali sploh ne obstaja na deželi, ali pa se nahaja v zanemarjenem stanju, med tem ko je vse to v mestih ne samo v najboljšem stanju, marveč je tudi vse to celo razkošno urejeno. Mesto je podobno jezeru, v katero se — bi rekli — stekajo vse vasi kot rečice, da ga zdržujejo. Preobilna voda teh jezer dela škodo in prenasičenost v ozračju, med tem ko se pojavlja v njegovih pritokih puščavljenje, siromaštvo in beda.

Proti temu brezbožnemu redu in usodi je uperila »zemljedelska« zveza svojo ostrino. Vsi tisti, ki žive po mestih in ki so v svoji duši pretrgali vse vezi z vasio, bodo in so naši naravni nasprotniki. A ti so prav tisti, ki sestavljajo odločilno jato vsake politične stranke, ki nosi najreakcionarnejšo in najprogressivnejšo firmo.

4.) »Zemljoradniška« zveza teži za enakomerno porazdelitvijo oblasti izmed osebnosti, občine, prestolnice, okrogov, okrajev in države. Ona je za popolno decentralizacijo uprave in za resnično demokracizacijo oblasti. Njena borba je med drugim

uperjena tudi v to, da se zagotovi svoboda in varnost osebnosti pred samovoljo sodne in upravne oblasti. Ona je za demokratizacijo oblasti v okrajih; za zavarovanje absolutne avtonomije občin, okrožnih svetov; za korenito preureditev sodno-upravne policijske uprave; za preureditev pravosodja s precosnovo na demokratičnih načelih; za ustvarjenje prave parlamentarne vladavine. In vse te preureditve državnega organizma, ki grejo za tem, da doživi demokratična misel svoje zmago-slavje, katera od črne davnine vznemirja človeštvo, nosi smrt dvorsko-političnim koterijam, kakršne so bolgarske politične stranke in na drugi strani: »zveza« gre za tem, da odpravi velikanske dohodke advokatov, koruptno-trgovskega, kariernističnega podjetniškega stanu. Ona gre za tem, da uvede v življenje: namesto vaških oderuhov: kmečke zadruge; namesto oderuških apotekarjev: občinske socialne lekarne; namesto samovoljnih honorarjev advokatov, zdravnikov, notarjev, od države plačane pravnike, zdravnike in notarje, ki morajo brez samovoljnih honorarjev vršiti svoje socialno delo. In ljudje božji! Vsi ti »narodni patriotje« ali s pravim imenom, vsi ti narodni razbojniki so se združili, ker gre za biti ali nebiti. In vi zatiranci, siromašni državljani: ali morete biti prijatelji razbojnikov, kadar se postavi »zveza« v boj, da uniči to razbojništvo. Tu gre za socialno in splošno človečnostno akcijo. Slep vidijo in gluhi slišijo, da je ves vik in krik meščanskih pokvarjencev »ljubitelj« naroda proti »izdajalcem«, »separatistom« sama laž. Vsi vidimo, da je nacionalni plašč in državniški plašč, v katerega se ovijajo, največja laž 20. veka, katere se poslužujejo samo največje propalnice iz vrst meščanstva.

Urednik in izdajatelj Julij Savelli v Ljubljani.